

CHINA'S STERKE MAN 1 MAAND DOOD

GEEN TEKENEN VAN FACTIESTRIJD, MAAR ZHAO ZIYANG LAAT ZICH HOREN

ZOP, 28 maart 1997

Een maand na de dood van Deng Xiaoping lijkt de politieke situatie in China stabiel. Maar geruchten over onderhuidse wrijvingen tussen verschillende facties doen de ronde in Peking.

(Door Jan van der Made)

BEIJING (ZOP) Ten westen van de Wangfujing, Peking's Kalverstraat, strekt zich een conglomeraat van stegen uit die nog stammen uit de keizertijd. Gedeeltes worden gesloopt, maar sommige ommuurde hofjes zijn gerestaureerd, en voorzien van een plakkaat van Monumentenzorg. Maar een bord op de muur van de Fuli Hutong nummer zes, waarachter zich een mini-Verboden Stad lijkt te verschuilen, zegt slechts "gesloten gebied, geen bezoekers". Twee soldaten met lange wapenstokken patrouilleren door de steeg en houden elke beweging in de gaten.

Achter de muur, voorzien van prikkeldraad en een wachttorentje liggen de vertrekken van Zhao Ziyang, voormalig partijsecretaris van de Communistische Partij China (CPC) die na de studentendemonstraties in 1989 en het bloedbad dat er op volgde, uit al zijn politieke functies werd ontheven en beschuldigd van "het splitsen van de partij en en steunen van de chaos". Sindsdien is Zhao niet meer in het openbaar verschenen. Sinds 1989 zou hij het grootste deel van de tijd in huisarrest hebben gezeten.

Volgens het Hongkongse dagblad *Hsin Pao* schreef Zhao Ziyang op 5 maart een brief naar het politburo van de CPC, waarin hij krachtig aandringt op privatisering van de staatsbedrijven, politieke hervormingen en de oprichting van een onafhankelijk "grondwettelijk hof" waar burgers staatsbeambten kunnen aanklagen. Ook noemt Zhao de huidige politieke status quo van "de derde generatie leiders met (staatspresident) Jiang Zemin als kern" "anti-Marxistisch" is en impliceert dat het kan leiden tot een Maoïstische persoonsverheerlijking.

REVOLUTIONAIR HUMANISME

Zhao stelt verder de oprichting van "een onafhankelijk grondwettelijk hof" voor, waar burgers zich kunnen beklagen over regeringsfunctionarissen. Tenslotte spreekt hij zijn steun uit voor "revolutionair humanisme", een vorm van verlicht despotisme dat hem er tijdens de volksopstand in 1989 (toen hij partijsecretaris was) van weerhield om zich "achter de afkondiging van de staat van beleg" te scharen en het daaropvolgende militaire ingrijpen.

De *Hsin Pao* kreeg een versie van de brief overgefaxt uit "een stad aan de Amerikaanse oostkust". Functionarissen van het Chinese ministerie van Buitenlandse Zaken in Peking zeggen "van de brief gehoord te hebben". Geruchten willen echter dat er een intern partijdocument de ronde doet waarin het bestaan van de brief wordt ontkend.

Waar of niet, de punten die worden aangestipt houden velen in Peking bezig. De CPC is al geruime tijd bezig met politieke hervormingen op basisniveau waarbij boeren kunnen deelnemen aan directe verkiezingen voor de dorpsraad. Hierbij zijn meerdere kandidaten per zetel en het komt vaak voor dat niet-CPC leden deze verkiezingen (die gepaard gaan met campagnes) als winnaar uit de bus komt.

HOGER NIVEAU

Een woordvoerder van het Ministerie van Burgerzaken dat verantwoordelijk is voor deze verkiezingen kondigde vorige week aan dat directe verkiezingen "binnenkort" naar een hoger niveau (van dorps-

naar districtsniveau) zullen worden getild. En in het Volksdagblad van afgelopen weekend waarin werd gesteld dat "de hervormingen van het politieke systeem verdiept moeten worden".

Ondanks dat zitten de meeste critici en dissidenten van het politieke systeem in de gevangenis of zijn naar het buitenland gevlucht. China's topdissident Wei Jingsheng kreeg in 1995 een hernieuwde straf van veertien jaar gevangenis; voormalig studentenleider Wang Dan werd afgelopen oktober tot elf jaar veroordeeld.

Toch lijkt Peking een liberalere koers te varen. Klachten over corruptie en de eisen tot meer inspraak lijken serieuzer te worden genomen dan in het begin van de jaren negentig. De CPC gaat een belangrijke herfst tegemoet: in oktober zal het vijftiende congres worden gehouden. De partij lijkt zich tot taak te hebben gesteld een liberaler gezicht te trekken, en maakt daarmee ook een vuist tegen aanvallen van de orthodoxe vleugel die niet veel macht meer hebben, maar zich middels publicaties als *Zhongliu (Middenstroom)* en *Qiushi (Op Zoek Naar Waarheid)*, venijnige aanvallen doen op liberale schrijvers en indirect op het huidige leiderschap.

© Jan van der Made